

poljan ... Ali nam ne bi hotel kak slovenski slikar tako predočiti kakega prizora iz Prešernovega „Krsta“? — „Debata v višjih slojih“ (str. 761.) nam pa kaže dva dimnikarja, ki sta se res visoko povzpela s svojim obrtom. Upajmo, da bo debata mirna, kajti na strehi mora biti tudi dimnikar hladnokrven. Sicer sta pa dobre volje in bosta brez dvoma kmalu mirno izginila vsak v svoj dimnik.

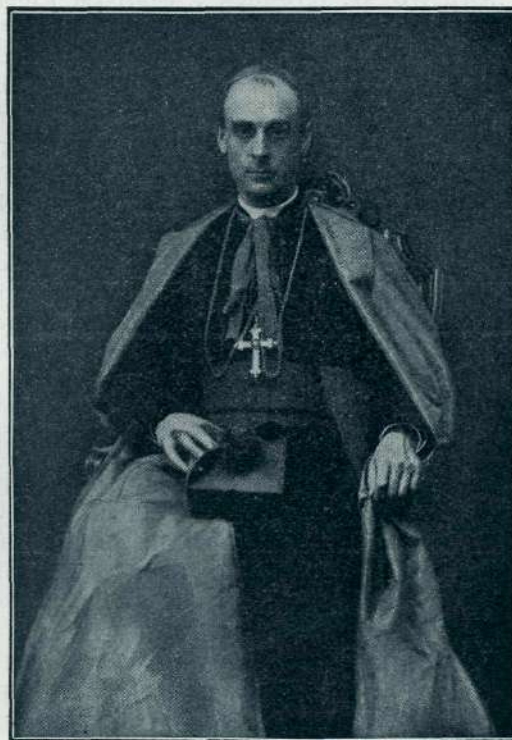

Novi državni tajnik svetega očeta, kardinal Merry del Val, je še mlad, a se je po svojih izrednih zmožnostih povzpел do te službe, ki zahteva pač, kakor malokatera, široko izobrazbo in treznega preudarka. Kot državni tajnik vodi namreč diplomatske zveze katoliške cerkve z vsemi državami celega sveta. Njegov prednik, kardinal Rampolla, desna roka rajnega papeža, je spretno in krepko vodil najtežavnejše državne posle, tako da se je res ves svet čudil njegovemu diplomatskemu talentu. Zato je pa vse nestrpno pričakovalo, koga mu bo novi papež izbral za naslednika. Kardinal Merry del Val se je v raznih službah tako odlikoval, da ga morajo priznavati za pravega moža tudi oni politiki, ki so mu kot bivšemu pristašu kardinala Rampolla iz kakršnegakoli razloga nasprotni. Njegov oče je bil španski poslanik na angleškem dvoru. Mati mu je bila katoliška angleška plemkinja. Rojen je bil v Londonu 10. okt. l. 1865. Svojega očeta je spremljal po raznih diplomatskih potih, tako da je že v mladosti obiskal skoro vse evropske dvore. Pri tem se je naučil tudi mnogo jezikov. V duhovnika je bil posvečen 30. decembra leta 1888. Njegovi predstojniki so porabili njegove sijajne zmožnosti za diplomatske posle. V službi je potoval po Ameriki, po Evropi in bil tudi na Dunaju. Kardinal Merry del Val je zelo pobožen duhovnik. Pri vseh svojih poslih je vsako jutro v izpovednici. Ko se je sešel kardinalski zbor, da izvoli novega papeža, so izvolili kardinali za tajnika konklavo monsignorja del Vala. Novoizvoljeni papež Pij X. ga je povzdignil v kardinala v javnem konzistoriju dne 9. novembra t. l.

Z naših vseučilišč. Število slušavcev na avstrijskih vseučiliščih splošno stalno raste. L. 1896/7 je bilo skupaj 16.196 vseučiliščnikov, l. 1902/3 pa 20.035. Po številu slušavcev si sledé avstrijska vseučilišča v sledečem redu: Dunajsko (7621), praško češko (3525), liovsko (2414), krakovsko (1718), graško (1690), praško nemško (1414), inomostsko (1051), črnoviško (602). Zadnje šolsko leto je bilo manj slušavcev kot prej edino le na inomostskem vseučilišču. — Če se oziramo na narodnost, moramo pred vsem dunajsko vseučilišče odšteti kot mednarodno. Potem imajo tri slovanska vseučilišča (Praga, Lvov, Krakov) skupaj 7657 slušavcev, a štiri nemška (Praga, Inomost, Gradec, Črnovice) samo 4757. — Število slušateljic znatno pada. Izpčetka so se ženske

krepko zagnale na univerze, a zdaj jih popuščajo, kakor kažejo sledeče številke. Največ slušateljic ima Dunaj (1901/2 — 303, 1902/3 — 188), potem pridejo: Krakov (1901 — 153, 1902 — 104), Praga, češko vseučilišče (1901 — 109, 1902 — 80), Gradec (1901 — 123, 1902 — 78), Lvov (1901 — 147, 1902 — 72), Praga, nemško vseučilišče (1901 — 31, 1903 — 24), Črnovice (1901 — 30, 1902 — 24), Inomost (1901 — 7, 1902 — 10). To je pač znaten upadek. — Na praški češki univerzi je zelo padlo število medicincev, a filozofični oddelek kaže največji prirastek v Avstriji.

Profesor Korš o „Ruski antologiji“. V letošnjem se mem zvezku „Izvestij oddelenija ruskago

Kardinal Merry del Val,
novi državni tajnik sv. očeta.

jazyka i slovesnosti Imperatorskoj akademiji nauk“ priobčuje g. prof. E. Korš jako laskavo oceno „Ruske antologije v slovenskih prevodih“. V prvi vrsti jo pozdravlja kot dokaz, da se že vsaj v prosvetnem oziru vrši za nas Slovence velepomembno zbliževanje z mogočnimi brati na severu; omenja sicer, da nekateri pesniki niso vpoštrevani po zaslugi in v prave razmerju, — pač menda zato, ker je prevajavcem nedostajalo ruskih knjig — da so si zlasti mlajši prevajavci po navadi modernoslovenskih pesnikov tuintam prizadevali zanemariti rimo ali original, bodisi gledé vsebine, bodisi gledé merila, a vobče je njegova sodba jako ugodna. Cela ocena g. Korša priča o njegovih gorkih simpatijah za naš narod,

njegovo razmotrivanje o nedostatkih v novejšem slovenskem stihotvorstvu pa kaže temeljito poznavanje naše književnosti.

L—k.

Razstava hrvaških umetnikov v Pragi je bila slovesno otvorjena dne 30. oktobra. Navzoča sta bila Hrvata V. Bukovac, novoimenovani profesor praške akademije, in R. Frangeš, profesor v Zagrebu. Češki umetniki so se v obitem številu udeležili slovesne otvoritve. Zastopani so na razstavi sledeči hrv. umetniki: Crnčić, Iveković, Tišev, Bukovac, Frangeš, Kovačević, Križman, Coikoš, Bauer, Bužan, Šenoa, Rendić, Valdec, Mestrović.

„Društvo sv. Jeronima“. Društveni letopis nam poroča, da je bila letošnja glavna skupščina dne 12. februarja, kateri je predsedoval novi predsednik, kanonik in poslanec Cvetko Rubetić, ker je naš rojak dr. Feliks Suk, kateri je celih dvanajst let spretno vodil to društvo in marsikaj koristnega ukrenil, to čast odložil. Društvo šteje sedaj 15.878 dosmrtnih članov in do 4500 letnih in ima 285.045 K 46 h premoženja. Naj bi društvo pognalo čvrste kali v hrvaškem narodu, naj bi se razširilo povsod, kjer živijo Hrvati, in našlo obilo prijateljev med njimi! Upajmo, da temu pripomorejo tudi letošnje knjige, a pravi domoljubi naj poskrbijo, da jih bode narod tudi čital in se z njimi okoristil. Janko Barle.

Slike Julija Mařaka. Julija Mařaka imenujejo Čehi svojega prvega pokrajinskega slikarja. Umetniški kritik K. B. Mádl in založnik F. Topič sta začela zdaj izdajati reprodukcije njegovih najboljših del. Tako dobó Čehi za Manesovo in Myslbekovo tudi monumentalno Mařakovo zbirko.

Češko in nemško šolstvo na Moravi je bilo l. 1902. v sledečem razmerju: Čeških ljudskih šol je bilo 1733, nemških 701, dvojezičnih 11. Ena šola pride na 9 km² ali na 1800 prebivavcev. Mestnih šol je bilo čeških 73, nemških 63.

Čehi in Slovaki. Češki učenjak L. Niederle ocenjuje v „Českem časopisu historickem“ knjigo Czambelovo „Slováci a ich reč“ ter pravi: „Ako Slovaki slušajo nasvet g. Czambela in se definitivno nam odpovedó ter zapró svoja vrata češki knjigi, jim pri sedanjem stanju slovaške literature (in ta se dolgo časa ne bo izpremenil) ne preostane nič drugega, kakor da storé, kar ima g. Czambel res v mislih —: da se obrnejo k madjarskemu slovstvu in sprejmejo ž njim vred madjarsko omiko, madjarsko državno idejo... Da bi jim zato dali Madjari šole in zavode, potrebne k slovstvenemu razvoju, pa ne verujem in ne veruje nihče, ki zasleduje misli in besede madjarskih politikov.“ Vkljub temu pa Slovaki ne kažejo volje, da bi se združili z Čehi v en narod, ker hočejo imeti svojo lastno književnost.

Francosko časopisje in Slovani. Francosko nacionalistiško časopisje se jako zanima za Slovane, posebno za Čeha, v katerih vidijo in spoštujejo močnega branika proti razširjanju nemštva. Ustanovili so v Parizu dopisovalnico „Correspondance Tchèque“, katera daje francoskim časopisom slovanske novice.

Francoski pisatelj Henri Hantich, ki je objavil v „Revue Hebdomadaire“ pred kratkim članek „La Bohême d'aujourd'hui“, je izdal knjigo „Le droit historique de la Bohême et les tendances fédéralistes en Autriche“. V tej knjigi popisuje zgodovinski razvoj češkega državnega prava in sedanje federalistične težnje v Avstriji. Čisti dobiček je namenjen za spomenik češkemu kralju Janu Luksemburškemu.

Epopeje Verkovičeve — falzifikat. V „Archiv für slavische Philologie“ je objavil sedanji bolgarski učni minister J. Šišmanov razpravo, ki dokazuje, da so „staroslovenske“ pesmi, katerih pristnost je branil Verkovič, izdelek nekega grško-bolgarskega učitelja Gologanova. „Veda Slovena“ je izginila vsled te razprave s pozorišča. Nastale so pa te pesmi na ta način. Gologanov je vedel, da želi Verkovič dobiti slovanske epične pesmi, in je začel za drag denar lahkovernemu nabiralatelju pošiljati razne pesmi, tako da je dobil od njega čez 50.000 kron. Verkovič ni bil nikoli slišal teh pesmi od drugih ljudi, a jih je vendar sprejel v dobri veri, da je to pristna narodna poezija. Iz Pariza je celo vlada poslala konzula, da se izjavi o pristnosti teh pesmi. Ta konzul je le slabo razumel nekaj hrvaščine in je potrdil kot pristne te pesmi, katere je Gologanov zložil v svoji gostilni. Šišmanov je pa šel v Rodopsko gorovje, odkoder baje izvirajo te pesmi, je na stroške bolgarske vlade izbral nekaj Pomakov — mohamedanskih Bolgarov — kateri so več mesecev hodili po vseh rodopskih vaseh in nabirali, kar se je dalo dobiti bolgarskih pesmi. Ti so nabrali mnogo dragocenega narodnega blaga, a o Verkovičevih pesmih, o Orfejevi ženitvi, o slovanskih božanstvih itd. niso našli sledu. S tem je končana tudi učenjaška pravda o „Slovanski vedi“.

Bolgarsko šolstvo. Uradno poročilo izkazuje, da je bilo stanje bolgarskega šolstva prošlo leto sledeče: Otroških zabavišč je bilo 22, osnovnih šol 2833, od katerih so bile 103 moške, 4 ženske in 2772 skupnih za oba spola. Mestnih šol je bilo 213 in selskih 2670. Novih šol so otvorili 13, zaprli so jih po manjših selih 73 vsled pomanjkanja učencev. Vse osnovne šole so štejele 236.108 otrok, izmed katerih je bilo 164.952 učencev in 71.156 učenk. Učiteljev je bilo 3799, učiteljic pa 1839. Bolgarija ima vsega skupaj 3.750.000 prebivavcev.